

Východní hlídka

Na samotném kraji léta, už jednou nohou takřka v podzimu, ale astronomicky tou druhou stále ještě v létě, odehrávají se důležité věci. Ještě než rozhoří se ohně pod kotly a než rozvoní se švestky trvá mezičas. Ale letos, letos moc ne, neboť nejsou. A tak příliš nestoupne spotřeba kávových filtrů, neboť není dostupnějšího filtračního papíru.

A i naše východní hlídka, prořídla a v tomto dnu babího léta, osiřelá až na samotnou dřevň, ještě hájí pozice. A tak řeč se stáčí k podstatným tématům. K posledním básnickým sbírkám kamarádů a známých, ke knihám přečteným, ke knihám chystaným, k vlastním deníkovým záznamům. K panujícímu příměří. Návraty dnů právě minulých. Protentokrát tneme i párkrát do živého.

Snad je to tím, že hájili jsme dnes východní výspu sami. Záseděli jsme tu v mezičase, kdy úřednická vrstva teprve doobědvala, a ta pracující ještě nestihla dorazit. Byli jsme tu sami. A jen smějí se servírky, které by nás nejraději viděly pít rychlostí pět až šest piv za hodinu a které nás hnaly jak závodní koně. Ale my jsme se nedali. A i když jsme neměli bílé košule a černé gatě, ubránili jsme se jako chlapi. (Ach, ty dlouhé předlouhé cesty z bojiště autobusem!)

A po tichu, neboť za ty roky umíme spolu i dlouho mlčet, může padnout otázka, která je rovna gordickému uzlu. Je prostá a úhelná, právo položit ji máš tak jednou za deset let. Vždyť točí se okolo ní naše dějiny. A tak s hlavou na popravčím špalku, s vidinou svišticího plkna, oprátky či gilotiny musíme volit, Vaculík, nebo Kundera?

A naše odpovědi, v čase, kdy pavouci už hnání chladem vstupují do chodeb domů, zazní.

V den druhý Emilka vyhlíží do jabloní, pozoruje zmoklá jablka ztrácející se ve stejně zbarveném listí. A je to jasné. Léto bylo. Podzim je tady. Aspoň ty dvě rezivějící hrušky bych měl přesadit. -pak-

aluze.cz

revue pro literaturu, filozofii a jiné

<http://aluze.cz>

Obsah:

úvodník

Pavel Kotrla: Východní hlídka__2

próza

Adam El Chaar: Vakuum__16_23

poezie

Petra Pichlová: * * * __7_9

Milan A. Suchánek: * * * __9_10

Jiří Měsíc: * * * __10_11

překlad

Gábor Mezei: Třetí most__4_9

Aleksander Peršolja: Kráčení
v prachu__23_25

recenze

Ondřej Hložek: Kde ještě není
prázdnost__30_25

Andrea Chrobáková-Lněničková: A kam
dál?__25_28

Andrea Chrobáková-Lněničková:
Budoucnost s nadějí__28_30

Pavel Kotrla: Jaroslav Žila už tady
není__30_31

Kontaktní adresy:

Pavel Kotrla

Bystřička 267, 756 24

<http://kotrla.com>

pavel@kotrla.com

Dalibor Malina

Hotel Pančava

Svárov 323, 755 01 Vsetín

knihkup@vsnet.cz

TEXTY, literární čtvrtletník, číslo 73, ročník XXI.,
šéfredaktor: Pavel Kotrla, vydavatel: Dalibor Malina,
redakce: Jakub Chrobák, René Kočík,
Dalibor Malina, Martin Škabraha, Martin Lukáš;
redakční rada: Jiří Hrabal, Jakub Grombíř,
Andrea Chrobáková-Lněničková, Tomáš Vašut;
registrace MK ČR E 13264, ISSN 1804-977X
internetová adresa: <http://casopis-texty.cz>
Nevyžádané texty nevracíme ani neelektorujeme.

GÁBOR MEZEI

ranní závaží

tak jsi do rána převaloval
kyselé pozůstatky snů,
mezi zuby hedvábí vykoštěného
masa, od večera. k ránu ti zase

přibylo tvého břicha, nikterak
nerozpustná vlákna, pohybují
tvou večerí, měkká a těžká
svítání, břicha děsivé obrazy,

blátivé roviny. pytlík naplněný
těstem, kuře zcela zkoprnělé
ve fólii. vně sklouzávají
po nějaké lehčí chvíli tučná,

úzká oční víčka.

tlustošpendlík

svoje párátkové tělo
probouzíš, nesmírné
nutkání zvracet pod
dekou. kostěné švy

kolem pasu, na pelesti sahající
právě ke kyčli, chudokrevná
postava. na ní vlhkost noci,
všechny houně postele, žaludku

vykotlané záhyby, polštářovité
břicho, pruhovaná cícha, pichlavé
boky, napínací knoflíky. ještě
škrť pyžamo, uvolňuje ho však

rovnoběžnost žil.

paralelní vítr

jdeš běhat, hubneš
v protivětru. přistoupíš
do pokoje, ke svému oknu
zády a měkce. kalhoty

na tobě široce napínají stehna,
dva těžké špalky, v bezvětří,
za tebou v ostrém světle, co táhne
do země, a odtud, rozrůstá se

doširoka, až kam dosáhneš prsty.
lepíš se na okenní sklo, slizce,
rozložitě. měkce praží
černota temného listí

ze dvora, až ke kůře tvé dlaně.

vnitřní kůra

ač zrovna jíš, jsi hubený.
sousto je tuhé, dřevnaté, když
položíš ho na dlaň, větší
než ty. protože v tobě nikam

nemíří soustředné letokruhy,
drolící se sousta po celá léta
padají k nohám. sem tě posadili,
nad talíř trčí prsten páry

den co den, uvnitř drsné patro,
ticho hluboce rozemílajících zubů,
prasklý žaludek doupat, po pás
pod kmenem zas se drolí omítka,

napínáš se, když věje vítr.

soli po pás

zřídka se pohneš, na stole
parná a prázdná hromada. a vidíš
ptáka, právě teď, přes plné,
ploché sklo, chybí mu kotlety,

je jen samý dráp. dvě židle,
čtyři nohy, naproti vykotlaná
váza, skřípění kostí. a
za okna rozbitými zrnky

písku něco do ne docela osiřelé
zahrady sype nahrubo mletý
sníh. zapadáš po pás, teplý rošt
můžeš nahmatat rukou, zatímco se

mění tvá žena v živý strom.

živý plnovous

nakloněn nad talíř, z krku
trošičku koušeš. vytahuješ se,
vítr usedá. na podlaze

jak vstaneš třísky, hobliny

zadírají se do stehna opěradla.
na hlavě, mezi kořeny,
drobný pohyb, hojná,
tekutá tma. kost

škvíří se, vznítí. roste
dovnitř, ke světlu. pohled,
dutinný zápach sklepa. tudy
dýcháš, na vnitřní dvůr

snáší se popel.

vnitřní rotace

už jsou odděleny
stromy kolem tebe. a když
vzlétl poslední pták,
v zobáku ještě zelenou ratolest,

ve větru jsi se zcela vyčerpал
máváním křídel. teď tam stojí
dva cizí pajasany, bez větví. neboť
růst do nebe je utrpení, každou noc

všechno vykácí k začouzenému
kmeni. tiché zářezy
ve tmě, rybí kost však roste,
roubovací nůž odpočívá. v šelestu

listí obrůstá kůra.

hřebík

protože hřebík roste ve zdi, stromu, aby vše
usušili, na kmeni hlavy jako knoflíky.
hřebíků setrvalé zatloukání, prázdný les,
stromů
rytmus na svahu. cedulky na hřebících, na
ceduli
pomalé písmo. naplňují se doliny a
prohlubují pokoje.

cihla

kmen se hýbá, pod kůrou práchniví žlutá
cihla,
v kůře praskají písmena a čísla. kmene
stromu

drsný flek, roztékající se rošty, vítr přimrzá,
u paty zdi
víří kamenný prach, tvrdá, jílovitá louže na
kořenech,
číslo splývá, svíjí se písmeno v cihelném
prachu.

beton

k ránu rozmoklé třasovisko. v kouřícím,
horkém betonu
přilnuté stopy. ustavičná nehybnost,
nohy, prsty a drápy. ploutve, vysychající
ryby.
v betonové bublině rybí kosti, dřevavý rybí
měchýř.
chrastění kostí, praskání stydnoucího
betonu v krajině večerní.

z maďarštiny přeložil Tomáš Vašut

PETRA PICHLOVÁ

V listopadu

jsme louskali ořechy
praskaly jak
suché kosti
trpká chuť
až do večera
nemizí
ani z prstů skořápek

Modré vážky

ustrnuly
nad průsvitnou
hladinou
lesní tůně
alespoň chvíli
s nimi
nechceme vydechnout

Místo aleje

osmé patro
za okny
skučí
něčí duše
Kain
zaklíněný
v plastových rámech

V prázdném vlaku

malá loďka
z jízdenky
na hliníkovém rámu
okna

Ticho

Bílé soboty
nad hlavou větve stromů
a větru
v tichu města
dobíháš
svůj dech

A několik démantů
ještě doutná
tvou duší
než nad ránem
uhasneš

Jak

ti ztěžkly ruce
po smrti otce
dlaně ještě
hoří smutkem

Klidná hladina

našich let
ani nezakřičíš
ani svalem
ve tváři
nepohneš
přítom pod kůží
vichr
nárazy na útes

jak klidně a hebce
se dotýkáš
věcí tohoto dne

Jak tě tíží

dny odkrajující
kroky a slova
které musíš
odčinit za to
že jsi

Něco

se zlomilo
v podzimních dnech
najednou prasklo
jak první
vrstva ledu
na kalužích
a ty se snažíš
tuhle beznaděj
zachránit smíchem
nahlas se zajíkáš
až k slzám

MILAN A. SUCHÁNEK

Oheň minulé noci

hoří protější strana ulice
oheň minulé noci
viděl jsem tě přes žaluzie
oheň
na protější straně ulice
hoří
svět se rozpadá na tisíc střípků
a ty jsi stále celá
než změním se na prach

oheň minulé noci
a ty jsi stále celá
zatím co svět pomíjí
ty jsi
na protější straně ulice
oheň minulé noci
viděl jsem tě přes žaluzie
oheň

Ranní déšť

Je 5.25 ve tmě ulice leskne se raní déšť
těm co šlapou s hlavou sehnutou není co
závidět
zatím co káva voní
do vany crčí voda v oparu

Je 7.25 a deštníky s rozkvetlými vzory mládí
oklepávají se na rohu školy
a topení tiše voní po koláčích

Je 9.25 zmoklá ulice osiří šedou clonou
a pod lampou mého stolu se počíná rodit
obdivuhodný hřejivý obraz krásného dne

Cizí tma

slunce je skryto za mraky
za zdí
za střechou
komínem
za stromy
za tvými zády
za vraty
za tmou
za mými zavřenými víčky
za dechem z hloubky
za smutkem ze světla
za kouzly
za tebou

když jsi ke mě stočená
než uděláš ten pohyb
a pak...

JIŘÍ MĚSÍC

* * *

Je mi sto let
už zase je mi sto let
možná je mi ještě více
něco jsem viděl
a nemůžu to dát
do souvislosti s dnešními souvislostmi.
Je to tak daleko
a mám strach tady zůstat
Jsem na nuda pláži,
protože na nuda pláži se nemusím o nic
snažit.

Na nuda pláži se prodává kola
a všichni už jsou opálení
zrnka písku dopadají na posvátné duny,
na kterých při troše štěstí vztyčím kříž.
Nikdo mi nenamluví,
že na nuda pláž se chodí jen tak.
Nuda pláž je galerie obrazů od
Modiglianiho.

*Jsou tam ale i bílá místa
každý má svá bílá místa.*

Je mi sto let
už zase je mi sto let
jsem na nuda pláži, protože jsem něco viděl
a nemůžu to dát do souvislosti s dnešními
souvislostmi.

Nikdo mi nenamluví, že na nuda pláž se
chodí jen tak.

Nemůžu tady zůstat, zpívám si žalmy.

Je mi více než sto let a stávám se mladším
jsem tady, protože nemám, co nabídnout.
Nepotřebuju tělo, tělo je k ničemu,
všichni tady předstírají, že je nezajímá tělo.
Všichni tady předstírají, že je nezajímají
ostatní těla.

Jsou to lepší křesťané než já.

Seberu všechny chleby, které ještě nestačily
vykvasit

a zmizím odsud
už stovky let žiju na nuda pláži
jsem tady, protože jsem něco viděl
a nemůžu to dát do souvislosti s dnešními
souvislostmi.

* * *

Viděl jsem tvé stopy v blátě
zohnul jsem se a napil se z nich
měly stejný směr jako hvězdy
žádná z nich nesměřovala ke mně

* * *

Mám k dispozici abecedu a rytmus
jen tak mohu tvořit svět
Kdo jsou mí nepřátelé
Ti co neumí číst
Slovo vychází z ticha
z ničeho
a žije pod závojem
jsem tady, abych tlumočil to,
co kdysi každý věděl
nikdo není připravený přijímat
jsme příliš daleko od ráje
špinaví tak, že nemůžeme vyslovit
Pohrávám si s abecedou a rytmem
jako s vodíkovou bombou.

* * *

Je mi líto toho, co vidí tvé oči
Čeho se dotýkají tvé prsty
Je mi líto země, kterou dusí tvé kroky
Zpěvu, který ruší tvá slova
Je mi líto zvuku, který bys mohl slyšet
Vůně, které cítíš
Je mi líto chutí, které bys mohl znát
Všeho, co je ti cizí.

ALEKSANDER PERŠOLJA

Kráčení v prachu

I.

Každé úterý je den vykoupení předešlých dní.
Je taky dnem,
kdy se vykupuje od zbytečností,
přepočítává průvody
hlav, rukou, trupů, nohou.
Vždy vynechá oči,
neboť ústa až příliš hledají vůni strachu,
kam zbloudí nepovšimnuté vášně,
které lační vždy až do rána.

Přeje si zůstat stát jako den
věčné danosti,
být uhranutím neomezené hry
tvůrce opaků sklouznutí a nových odhalení,
zahleděný v každém pohybu času,
jenž je světlo nebo tma,
zlo nebo dobrota opatrnosti.

Je dnem
který úspěšně vykonává poslání výsměchu
určené všem stranám nebe.

II.

Udivený jsem spatřil ruku,
vyhublou,
možná zhuštěnou kvůli početným posunům,
pohyby dávno odumřelých žil,
kapilár, jež jako upoceně paprsky
klesaly k zemi.
Ruku, jež chtěla položit prsty
na ústa, na ramena, do těla.
Smyslně chtěla zastavit řeku,
zazdít vzduch, přelstít světlo
a tmě odebrat duši.
Rozehnat hlasy,
vetřelce písmen,
sníst slova, která čekala smysl
vznášení mezi extrémy země,
větru a sny.

Kroky si pospíšily k opakům
a den šel dál svou cestou.

III.

Tam někde opět zpívají,
vytvářejí svéhlavé melodie,
jako by cítili v podvědomí
orgické tance bohů.

Tito bohové jsou ukryti v řízách bohyní
a čekají řvoucí, skoro slyšitelná
dotýkání pečlivě domluvených kroků
vždy stejným směrem,
do stejné stopy.

Opakují se drobky zvědavosti,
když melodie přeroste hlasy
a kroky zaostávají v prázdnotě,
která požívá předtuchy.
Donucená tma jen s obtížemi otevírá oči
a ústa zůstanou otevřená
do dalších ozvěn temných pěvců,
vtlačených do svých prostorů,
jež nejsou.

IV.

V každé rovině skála ostří čáru,
svedenou mimo zdánlivé cesty,
jako by chtěla zadělat na povahy těch,
kteří přicházejí s nesmyslem hledání
odcházejících dvojníků na stejném stupni,
stopy stejných pohybů.

Obrazy pohledů jsou prázdné
jako čára,
jež nebroušenou záští taví příchody noci,
gesta zbytku roviny,
svedené do společné zdi.

Hromady těl jsou úsměvem
další rovině se zdí,
jež opakuje příběh předešlé čáry.

V.

Nohy se mi houpou z větve stromu,
obklopeného mnoha stromy.
Neznám tělo těchto nohou,
je to mé tělo nebo tělo tisíce chodců,
zírajících na větev, stanuvší se hbitou
mstitelkou
opaků, země a nebe.

Také nebudu vědět
o podstatě nohou na kterémkoli těle,
které pečlivě zachovává strnulost.
Je na něm hlava s tváří,
očima, ústy, úsměvem?
Je na něm touha
vzlétnout nad stromy
a vypustit výkřik do korun?

Budu muset skočit do tlačence na zemi

a najít smysl
houpajících se nohou na větvi stromu.

VI.

Náhle umlklo ticho,
jež si jen chvíli před tím
zběsile pohrávalo s každodenností.
Pořádně zamračené se vměšovalo do prostorů
kdysi určeným jen sobě samým.
Ukázalo se jako cizinec,
bledé tváře,
skoro osleplých očí,
a jeho zoufalá gesta
se časem stávaly
hledači něčeho,
co už dávno ztratilo
svůj význam a čas.

VII.

Opaku bloudění
se neslyšně odcizovaly jednotlivé
mlčící chvíle.
Které hledaly další,
neslyšné ticho.

Slunce se obrátilo vzhůru nohama
a ukazovalo novou tvář,
sobě neviditelnou.
Obrátilo se tak,
že mraveniště dýchala
jiným způsobem
vysvětlování nudných labyrintů.
Vše je postaveno
do obrácených bytí,
protože také láska ztrácí smysl
věčného oplodňování.

Kupodivu,
nikde nedošlo na výkřiky.
Zamlžený, skoro černý mimochoď
cupital mimoděk do krajních opaků.

VIII.

Na ostrově vidění
si pohrávaly blesky,
možná to byly odrazy minulosti,
a stíny vznikaly
ve všech horizontech prostoru,
který nepostřehne ani nepocítí tvary.

Hledali modrou tmou,
přemalovávali chvilkovost oddálení
jednotlivých světél

a času,
a okamžikovost bytí.

Vše se dělo
téměř v uvědomělosti čar,
jež se opět
nastavěly do číhajícího mlčení.

IX.

Dojemné stíny se toulají
téměř v poušti.
Domy neodhalují
svou podstatu domova,
když ještě čas od času zaplála svíce
a tváře ulic tajemně
posílaly naději někam do vymyšlených moří.

Sem tam se otočí zříceniny
ke tvářím,
zastíněným hrůzou
zakletým do bezmoci
vidění skutečnosti čím dál tím většího
odcházení do tajemství duše,
jež ztrácí závoj
a stává se pouze obrysem
spálené cesty kroků.

X.

Divné.
Výkřik probodl les,
přeletěl nad korunami stromů,
zastavil se nad horami
a za šera padl k nohám.

Byl jsem sám.

Neviděl jsem pád,
jen jsem ucítil zvláštní vzrušení,
kdy se ústa roztáhnou do nekonečnosti
a čekáš smích.

Byl jsem sám.

Neviděl jsem pád,
Jen jsem pocítil touhu zvednout ruce
a výkřikem utišit ozvěny,
které se stále tlačily
v pórech cesty,
jako by čekaly začátek hry.
Smyslené hry.

Byl jsem sám.

ze slovinštiny přeložila Jana Šnytová

ADAM EL CHAAR

Vakuum

Holka jedva odrostlá, bílá blůza, rifle, bloncka sexy, skejt přijde k máti a jiné máti s dcerou, která se na ni usmívá jak všeobjímající vesmírné vědomí. Holčička honí holuba: „Pojď sem!“ Usmívám se, taky jsem to dělával. Holub letí směrem k holce, která po pokecu pokračuje dál napříč náměstím.

Na lavičce sedí s týpkem umprumačka, která se mi před pár měsíci svěřila, že se nekontrolovatelně třese, že kouří málo a že mě nakreslí. Kouří moc a nenakreslila mě, i když jsem si o to pak říkal. Vždycky sedí jenom sama, masa starostí, nic dobrého nevěstí, neurotický třes, krásná, bledá, usměje se a zase ztratí.

Na fejsbuku má úvodní fotku s psacím strojem, ve kterém je zasunutý papír a na něm natukané: „Umři čubka.“ Slovenka. Nejlepší kámoš se s ní přestal bavit, když mu řekla, že si dá éčko. Oddělal si ji i z přátel, jako by ji oddělal. Definitivně, nejlepší kámoš. Celkem husté, když si to představíte.

Byla tehdy něžně, neagresivně smutná, se smířlivým úsměvem mi vyprávěla, že zrovna kreslí na negativy rentgenů a že střeva jsou nejkrásnější. Že se nedávno rozešla s klukem, se kterým byli od dětství, protože se sekl na piku. Navíc k tomu nejlepšímu kámošovi! Že kupuje drogy kámošům, ona. Já že proč, bych se taky trásl, kdybych kupoval drogy, ale ona se jen usmála tajemně, pohodově.

Jedna z těch upírek, co vám zůstanou ležet v hlavě. Když ji potkáte, protřepe vás zastřeným pohledem. Jste trochu našťvaný na tu její nevědomou, bohorovnou dekadenci. Nevymluvíte jí ji, protože má svůj svět, na který je ještě relativně cool.

Vlastně mnohem víc než vy v jejím věku. Žrali jste plata fetu bez příčiny a shromažďovali data stesku, abyste je pak vyhodili a shromažďovali ještě větší nářez, ztracenou energii, svůj čas, který jste si přivlastnili tím, že jste ho zabili, ve snu, který jste si nepamatovali. Zatkli jste svobodu, zničili systém, ale vytvořili duplicitní, v němž jste vinni sami o sobě, nikoli oni. Když jste to vy, můžete to změnit. Když jste vy svět, můžete ho změnit. Ale ve skutečnosti nejste a nemůžete.

Nemůžete to zhmotnit, lžete sami sobě

i jí, že je jiná cesta než ta, která se právě odvíjí od vašich a jejích nohou, když ji doprovázíte na internát a ta spontánní důvěryplnost je jen dočasná. Jste jako oni, teď je chápete, mučedníci manka pravdy, otroci i otrokáři pravdivé lži, kterou šíříte ve prospěch lidstva, protože nedokážete žít jinak, jen tak, musíte hrotit a trpět spolu se společností, kterou jste chtěli znovuvynalézt, ale nakonec jste ji jen potvrdili, ve skutečnosti ale znovu vytvořili od píky nebo pomohli vytvořit, svět, který trpí za to, že vyměnil svobodu za pohodu a léčí s ní všechno jako antibiotiky.

Pryč z náměstí Slunce, které spaluje, zapluj na Portál, kde u okna sedí týpek s hlasem hlubokým jak Miller. Za oknem kaštan pučí listy, crčí z něho, zrovna začaly, je to magické jako první ranní paprsky. Gymnazisti na pavlači ruší roury a vína a klepou prsty na zábradlí mimovolně, mimoděk. Bují v tobě neuchopitelný vztek na politiku a všechno, vztek, který si hýčkáš, protože je živná půda, hybná síla, ale někdy tě drtí.

Kolem jde víla, chceš ji sežrat. A další a jiná, nemůžeš si vybrat. Každá okamžitě ruší tu předchozí. Tváří se přísně, protože ty se tváříš přísně, pak se tváří příjemně, protože slevil, upřímně, skoros to vzdal, kéž bys to udělal, našel sílu a šel dál tou přítomností, ale teď ne, padlo to na tebe jako povinnost, přítomnost, kterou musíš nechat jít, aby tu byla, ale ty toužíš po návratu, prahneš po Praze a smrti, nemůžeš střást tu vizi, visí na tobě jako vdavky.

Skandál-jaro, skála-já, studánka-kunda zanesená nánosem tebe. Každé mrknutí oka, potáhnutí vyplývá ze samoty plynutí, vztah, všechno tančí na rytmické blues. Vidím jí skrz prosvítající blůzu. Co prosvítá, kam a kudy a co je můj pohled, světlo nebo tma nebo zázrak? Co jsem já a co s tím?

„Čus, četlas mou knihu? Chci cítit tvou rýhu, vmísit se na tvou mísu, sníst tvou lásku, zpít se nektarem tvojí duše,“ konstatovat suše. Objedná si do toho songu toust. Nevíš, kdy bys to měl říct. Teď nebo teď? Narušit tu změř svým vkladem nebo nechat ležet tu dokonalou dovolenou ladem? Můžu ale nezničím to, když toho využiju? Žiju?

Věnuje ti soucitný pohled. Jsi jinde. Jsi tady, ale v jiné verzi. Až moc v ní jako Buddha back in the samsara. Soucitně ignoruješ všechny náznaky hrdý na své nepochopení. Dolehne to na tebe jako skála tím víc, žes to dovolil. Ty jsi

ta skála, klesáš tím stoupáním do a nad a pod a pad tvůj pat, tvůj rýl drým.

Doufáš, že hladina jejího vína klesne co nejpomaleji nebo si dá ještě jedno. Nechceš do svého těla, role. Přijde ta, se kterou to zkusil a pěkně se zhnusil, teda ona, skončil jako Kafka, minul své tělo, minul veškerý vkus, ta, která mlčí a vzdává se pozornosti, které si tak ceníš, tvé vlastní pozornosti.

Poučila tě, pomohla, protočila, pohltila její vana a ta současná se ohlédne očima modrýma jako budoucnost, když se nebojíš do ní pohlédnout, plným očekáváním, očekáváním, které vidíš jen ty, ale nejdeš mu vstříc, dusíš ho v sobě a připadáš jí divný, protože ona neví, co tě trápí. Necháváš ho kypět, kynout jako nicotu v obsedanci na bazální blues.

Její nohy nervózně, nevědomě tančí. Loket tlačí na stehno v punčoše, odhaluje pružnost kůže, avizuje odchod, ale vždyť už je dávno pryč, ba co dím, nikdy tu nebyla, ani setninu sekundy, nebyla mi souzena, byl jsem odsouzen k proměně, k pornoměně, poměrně, prostě jsem nebyl, nechtěl být sám sebou.

Kdyby byla sama a nebyl tu nikdo jiný, kdyby bylo všechno, jen ne tohle. Platí, červená se, fuck, umělé navlněné vlasy asi, čerstvě zastřižené. Jde. Tragicky se na ni usměju a ona úspěšně, slibně, usmívá se svým bytím, kvete svým kvítím a já kvílím, kynu, bigotním, nevím. Je pryč, jsem našťvaný, usmívám se, jsem svůj, přece není všem dnům end. Najdu ji na fejsbuku a posprejuji jí zeď, navenek teď padla šed'.

Vítám ji. Jsem nelegitimní, temný, zacyklený nebo přímo cyklický, ukojený smyslem, který mě přesahuje. Všechno krásné mě jenom ruší. Z pórů mi emanuje čisté, nevypočítavé zoufalství. Razí si cestu ven a do a k. Vždycky bylo ve mně, je mnou, jsem to já a teď chce ven, jemně jako láska, která vzbudí skálu, uvede ji v pohyb a samotný ten pohyb, který v ní vlastně vždycky byl, ten pohyb ten pohyb jenom probudil, pohyby jsou samovolné, život pochází ze života, jak stálo na knížce v telefonní knihovně.

Samotný ten pohyb, nečekaná přítomnost, je katarzí, katarzí, kterou cítíš sám pokrytý rzí, beze svědka nebo se svědkem jen imaginárním, sebou, musíš ji velkoryse přijmout, tu zbytečnost života, vlastně nabídnout, všechno je jen výplod ducha, jen duch, vědomí.

Proč jsem ji nechal jít? Pro tohle, co stejně není tím, čím to chci mít, zakonzervovaným

sdělením, věčně věčným jejím obrazem, věčnou vizí jejího teplého klína a dechu, je to jen tím/čím a čím/tím, je to jen rovnice, ale ona je magie. Možná je ten odstup jen nutná krutost, díky které míjíš příliš chtivou hmotu včetně sebe, když jsi příliš chtivý a odpouštíš všechno včetně vlastních dluhů.

Nula. Prázdnost. Kam sáhneš, tam nic. Zkáza tepe vzrušením, trpí chtěním toho, co odmítá, zpomaluje, vzdává to, umírá, ale je to jen iluze, byl to jen sen, sen, ve kterém je i po probuzení spousta lákavého zmatku, harampádí na půdě vědomí, které nejde vyhodit, smrt, která nejde zemřít. Ten příběh je pořád všude, kam se podíváš a ty se musíš dívat, aby ses hýbal a byl viděn. Musíš se divit a být divný.

Někdy zkameníš pod pohledem druhého. Z té tvé ideální nicoty tě neustále něco vytahuje jako sen o rodině z klinické smrti. Je za pět pět, čas se narovnal, brouk se schoval a zase vylezl. Někdo odešel a někdo přišel, zákon o zachování energie, zakódování orgie. Kdy je? Kde? Kdo nehledá, najde.

Pět jedna a ona v rohu zrovna. Víno jí prosvítá den a ona ho obrací vzhůru dnem a dává si další, sama v křesle, vlasy, sklopený zrak, já zaujetí malíře závislé na absenci hmotného doteku. Dotýkám se jí jen jemnohmotným hmatem svého zraku. Třímá pochodeň vína přímo před svou tváří, objímá nádobu třemi prsty.

Už nemám postranní úmysly nebo mám možná jenom postranní úmysly. Sedí v bezpečné vzdálenosti, v dojemné závislosti na mém dojmu. Za oknem holý strom a dům ohraničující náměstí. Tasí učení, bílý papír odráží světlo, ozáří jí tvář.

Tvar její tváře je akurátní mix povědomého a čistě cizího. Výraz tak neutrální, že nehrozí žádná spojitost, přesto ji vnímám jako svou bezprostřední součást. Vchází do mě volně jako něco vlastního. Je svým způsobem moje. Cítím k ní zodpovědnost, vazbu, vztah, vzlet, protože ji vidím a proudím k ní.

Vidím ji a chci vidět, dělám z ní svůj text a zároveň ho dělám ze sebe, stahuju ji s sebou do něj. Vchází týpci s bednou s nápísem Vstup dobrovolný, invadují prostor, dělají průvan. Podívá se a nonšalantně se napije. Pokračuje trochu zděšeně v tom, co dělala, ale připravuje se na to, co bude, na změnu. Prohlídne si svou sklenici, pak její pohled najde mě. Překvapeně? Normálně. Můj pocit. Můj pocit je její. Nebo její můj? Ruch evokuje realitu.

Přijde metalista a sleduje, jak si nalívám čaj. Čumnu na holku venku a uvědomím si, že vůbec nepiju, teda nepíšu. Nepíšu to, co vidím, tedy ji, nepíšu svůj zážitek, jak si namlouvám, jen dělám z přítomnosti minulost, abych o ní mohl psát, protože chci psát, ale psát se dá jen o minulosti, ale já chci žít, chci žít i psát zároveň a to nejde.

Napůl padám do minulosti přirozeně jako každý, ale já do ní přímo hujersky skáču, panicky do ní ve stylu tonoucí se stébla chytá stahuju i ji a zůstávám sám s prázdnýma rukama a manicky šlapu vodu, protože nic se nekoná, ani smrt ani ona, jen ničím papír. Metalista kašle, upíjí víno a čumí jak sentimentální čubka.

Jsem ve vakuu. Záměrně. Proč? Pro tu absenci něčeho. Něco vytěsňuju, utíkám od toho a s tím i od sebe a od ní a zároveň otvírám oči, takže konečně aspoň něco vidím, i když jen z dálky. Platí, procitne do mého výrazu, prochází kolem, podívá se vyzývavě, odchází a na balkóně je jiná, která zajímá a všechno je v pořádku nebo ne?

V červeném bomburu a s růžovýma nehtama nemá chybu. Něco na ní. Je a není. Součástí. Svraští čelo a koukne na sebe do skla dveří, na sebe, která není, oči modré jako Hitler, pak znova, klidněji, pohrdlivě studuje svůj výraz, jak vypadá, jako by se dívala na někoho jiného, jak ji vidí druzí. Neví, že se dívá na sebe a něco si sděluje, že se sebou komunikuje, že jsou dvě, jako když jí něco sděluje někdo jiný, i když ve skutečnosti technicky vzato není. Jen když na to myslí. Vítr jí atmosféricky honí vlasy.

Neví, protože není, hledá to v ajfounu. Nevím, protože nejsem a hledám to ve slovech a v ní. Vesluju v ní jako v řece vědomí, je, protože ji vidím, vím jen, že není pro sebe tak jako já, je tam pro ty další holčiny, proto je tak krásně živá, možná i trochu pro mě, i když to neví nebo možná ví, trochu to ví, je tam pro ty zločiny ducha padajícího do sítě touhy po zhmotnění, je tam pro tu první myšlenku po probuzení, která jediná je pravá a rozjíždí vesmír v jeho neustálém počátku.

Přede mě si sedá vyčpělá píča, chřoustá lupínky, má na sobě pupínky a čumí do blba and you can tell, že to je její běžný výraz. Přesto, nebo snad právě proto, je mi bližší nebo možná proto, že sedí blíž, nejbliž. Jde na přednášku Soběstačnost, na kterou je ten Vstup dobrovolný. Je pět čtyřicet pět, čas zlomený do pravého úhlu.

Over-friendly pes obchází, ta, co jsem jí psal jak Kafka odchází a věnuje mi pravou neexistenci až zamrazí, zarazí tu samospokojenost, ve vrzu parket sraští čelo smrt, ta upřímnost intencionality, kterou je život, to něco za něco a nic za nic, to něco za nic a nic za něco. Týpek ukazuje té čumící do blba nějakou dvojstranu z časopisu Příroda. „Ty jo, to je něco. To je síla,“ komentuje to a dlouze to drží a ona vytrvale se stejným výrazem kýve a chřoupe lupínky, jak vegeták z Vyhodte ho z kola ven. Pes obchází, vrtí, ta s bombrem platí. Zabíjím ji pohledem, mám pocit, ale naštěstí se nepodívá.

Za oknem prší a déšť stejně nic nesmyje. Ztrácel jsem se ve scénách, v imaginárních příbězích. Je toho tolik, co udělat, tolik, co říct, plyne to kolem tebe, plivne to na tebe, políbí tě to jak polypi přímého nebe. Užs někdy zažil tak totální pojašenost? Píšu, mám zlost, mám temnotu za nehty, píšu a píšeš ty, když si potřebuješ něco vylít, co jiného je komunikace? Chceš špínu změnit v ovace a najít pod samou pěnou dní nezčereňovanou hladinu. Kdo ti brání - ty sám.

Pořád hledáš smysl v tom, co se stalo, ale je to pořád jen nit minulosti, kterou otrocky šíješ svůj smysl. Minulost, mrtvo, rozumíš. Smrt! Přijmi ji. Je tvoje, nikdy se jí nezbavíš. Jasně, můžeš psát o tom, jak byl obklopený scénama, stál u baru a hledal v nich skulinu pro svou maličkost, pro svou mizivost, chtěls v ní zmizet a viděl ses při tom ve skle obrazu na stěně a někdo se na tebe u toho díval, viděl tě a tys za ním nemohl, ale o toms už napsal dost, o tom, co se zdá tak rozmanité, tak živé, ale je to mrtvá minulost.

Minulost, smrt. Mrtvá smrt, v níže hyne to, co je. Ano, navždy ztracené, smiř se s tím a odpusť tomu někomu, kdo to způsobil, místo abys absorboval jeho vinu. Nebo si ji nech, jsi-li jí nenávratně prosáklý, jsi-li v síti viny nadobro zaháklý, nech si ji, odpusť si. Jestli to znamená smrt, odpuštění, tak umři, co se změní? Co se změní? Co se děje? Co se mění? Co se stalo? Haló? Nějaké noviny z válčené krajiny? Jo, každý den, je jich spousta, to je současnost.

Zdravá výživa na všech frontách. Děti v polospánku táhnou pouští a jejich oči tě hledají a nenacházejí. Děti, kterými nejsi a nikdy nebudeš. Schovaný ve svém pokoji hajluješ, hulíš, hledáš smysl posledních chvil, vymýšlíš ho, ale dobřes ho skryl, abys ho nikdy nenašel a zůstal tak schovaný před pravdou těch očí.

Banána tančí s Davčou v červených šatech a já piju z červeného hrnku černý čaj, ten nejčernější a letím si v těch myšlenkách na smrt, v té totální samotě, v té temnotě, protože myslím, že mám jisté vykoupení, a tak nic na ničem nezmění ani smrt, ani mantra, klidně můžeš v klidu dýchat, můžeš na ni myslet nebo ji zapomenout.

Někde tam je a myslí na tebe. Přivezla ti čaj z Izraele. Ovocný a taky citrónovou trávu a taky cit a věčnou slávu a ty jsi jí vděčný a nic po ní nechceš, protože už to nemůže být lepší, ale stejně věříš, že jo, ještě trochu, ještě něco, člověk je nenapravitelný. Protože to je to naplnění, to, na co jsme čekali. To toto. Není této nádhery bez jejího zániku. Teď jen jen jedna fáze, jedna anabáze, mizivá v kontextu vesmíru, ale ty na to můžeš zapomenout, s pamětí jsi stejně na štíru. Můžeš zapomenout na bordel hmoty, hroty, které představuje tvůj směr a tvoje nebe, tvoje konstantní samota, z níž utíkáš třeba sem do slov a jmen a zdají se tak skutečná, tak sluší tomu času.

Kdo by pohrdl kouskem nebe ve věčném zápasu? Kdo by zahodil ten rezervoár sil, který se mu před očima narodil, když vystoupila z tepla, z žáru, z lávy ona, ona slova. Na počátku bylo slovo. Nebo ona? Na počátku byla ona, ale slovo to dalo do pohybu. Mohlo to tak zůstat přece. Mohlo se to ztratit v řece, mihnout se, dopadnout měkce a nikdo by si ničeho nevšiml. Jen takový malý bezvýznamný pocit marnosti, nic, co by se nedělo dnes a denně. Jen takový malý bezvýznamný záblesk radosti ruku v ruce s ním.

Sním a ty s ním na Ukrajině. Já na parkovišti snů trolím malé ryby, co plavou kolem. Některé plavou pryč a některé se mě drží, s těma si hraju. Víš, jsem úzký. Cítím úzkost z toho, jak naléhám, z toho, jak jsem mezi světy sám, jak se chytám stébla, tebe a ztrácím sebe a to může všechno zničit a ptám se, jak to skloubit, to, že tě chci tak moc, že to nic z pozemského nemůže vydržet, že jsem si tě vypsal a udělal z tebe anděla a psal jsem ti na zdi metra stanice Anděl a tak dál, byl jsem prostě ďábel do běla, až jsem se ztratil v uličkách Prahy a musel odstěhovat z města, už mi ta vize prostě nešla.

Bylo nejkrásnější jet nocí na kole kolem řeky a psát ti zprávy a nečekat odpověď. Je nejkrásnější psát zprávy a nečekat odpověď. Je, ale pak čekáš tu odpověď a nemůžeš z toho

ven a musíš ven, a když nemůžeš a musíš, musíš a nemůžeš. Nosíš růže, úžeh, Měsíc, prach. Měsíční prach, žádný strach.

Píšu ti, že jsi zázrak. Píšeš mi, že jsem přízrak. Píšu ti, že paní vedoucí z Tvaru mi psala, že neví, jestli mám s tou neodbytností jinde úspěch, ale u ní jsem skončil. Co naplat? Konec citátu. Já jen stavěl příběh, aby neskončil, asi to jinak neumím. Stavím babylónskou věž a ty jdeš, musíš už být daleko, leda, že bys chodila kolem dokola a všem kolem mě žehnala a já tam nahoře, asbtinující ožrala. Nebo jsi dávno v jiném vesmíru a jen mi píšeš, jen mě plaše, měkce trolíš a já tebe, je to zrcadlo hladiny prohnílého rybníka mojí akademické stagnace.

Já to věděl, ale nebudu si zoufat. Už jsem našel cestu, jak schovat svůj strach. Najdu si jinou. Újé. Když jsem všechno obětoval, celý svůj svět, svůj sen, asi k tomu jsem tě chtěl a potřeboval, abych dostal sílu to svalit, abych z toho marného se přitahování k tobě zesílil, nabyl svaly a aby se všechny ty věci staly, napsaly, abych byl mocný jako Putin a Stalin dohromady. Ty jo, jak jsem byl hloupý! Teď mi to dochází, ale je to jen takový chvilkový procit.

KDE JEŠTĚ NENÍ PRÁZDNO

Dámy a pánové, Klára Goldstein! Že to zní až příliš nabubřele, takové vítání do literárního světa? Ó, kdežpak. Existuje-li ta možnost příměru, pak si troufám tvrdit, že od dob Viooly Fischerové se na literární scéně neobjevil blyštivější šperk. Až doposud. Ten nový nese jméno valašskomeziříčské autorky. Ten tam je zapomenut ne příliš výrazný debut Úpatí vichřice. Goldstein přináší sbírku, ve které je sice sentiment patrný, ale čtenáře v něm nechává topit. Stejně je to se sebe prezentací, kdy volný verš má úspornou podobu, zvukově ční a mísí se v něm elegičnost s autenticitou, tak nezvyklou u ještě ne třicetileté autorky.

Ano, čteme a cítíme se tu v textu rurálně („ještě támhle je třeba vyspravit plot/podepřít seschlou hrušeň“), cítíme průchody krajinou, vedou stopy stezkou, která mizí („stejná hra/petrolej/vrší se tmy/karet ubývá“), potkáváme nepřeborné množství zvěře („celou noc brousila pod okny liška“), které ukazuje na svět, který sice zanikl, ale hlava a duše jej stále svírá a chce, tak moc si ji chce pamatovat, až ji vyvolává jako duchy („drhneš

majoránku/ve starém babiččině pokoji/ještě se nepropadá podlaha/ještě je méně/o pár hrobových míst“... „na verandě/necháváme boty svých mrtvých/aby neuklouzli na suti/až se budou vracet“). A činí se i ručně: tu vyplet, tam přisekat trámy, vybudovat znovu to místo, kde žila důležitá postava první části knihy, babička. Její úsměv prchavý, stejně jako ta roční období, která nevidíme rádi odcházet („dole pod schody/zmizelé léto/opřelo bicykl“). Jako rostoucí břečťan plazí se tu zvukomalba („vrání dlaň/vytleskává zimu“), tak mile nevtíravá, typická pro většinu autorů okruhu Welesu.

Nezdá se to, ale odcházení je nás tolik plné, že i přesto překvapí („ostrá sytost barev/vyvolává pláč/stiskne tě to/když to nečekáš//v tržnici /při kuchání ryb“), jak dokáže bolet to na kost oholené bytí, kdy „bojíš se/úzkostně povzdechnout“. A kolkolem město, kam se utíká jen na chvíli postát, kde jsme cizí, kde to vlastně ignorujeme („nezastavit se u nich/znamená ignorovat zásadní argument/pospolitosti/ostnaté blízkosti zřejmě/často hlubší než ta lidská“). Je to nečas relativního klidu, kdy „všechny ty rány co nám připomínají/válku/v které jsme nikdy nebyli“. A tak nás děsí jen sny („byla to strašná smrt/bylo to jako zapomenout lom času/déšť a tvůj jazyk/do hrudi bijící strom/zápolení par“), ve kterých přezimováváme „dál ode dveří/k oknu krok/dnem hrnce“, těší nás obyčejnosti společných večeří („krásné je vkročit a najít/muže/jak loupe česnek do polévky/jen co se vrátil ze schůze“) a návraty do dětství na křídlech papírových draků.

Jako vpadení do světa, který se tomu všemu vzpouzí, zní předposlední část sbírky „Na druhé straně“. Tady jednak kvete míra elegičnosti, jednak si povšimneme všudypřítomné lásky a utrpení, té viditelné touze po spáse a nesmrtelnosti onoho boje za ni. Nakonec tak zůstává ptaní se po poznání, zda to vše stačí k vyložení smyslu žití. Stejně, jako tušila Viola Fischerová ve svém Předkonce, větrí i Klára Goldstein. Tuší, že mizí svět našich prarodičů mezi regály obchodů a slev, a to i přesto, že oni samotní „nikdy se nezeptali a nikdy se nezeptají“, že jejich chyby zůstávají smlčeny („kolaudace sousedovy stavby/je zaměstnává palčivěji/než životní omyly vlastních dětí“). Tady se otřeseme, když na nás zůstane viset tíha pohledu na bídu lidského ducha („zatímco uvnitř se probouzejí/hrdí na své

cirkusové psy/na zděděné recepty a zděděnou víru/plachty, do kterých jsme svinuli svůj strach“) a ohlašuje se konec, veliký oceán.

Poezii Kláry Goldstein lze nesporně považovat za rozkvetlý vrcholný zjev současné literární scény. Skutečně, bez zbytečných gest, ale se znepokojivostí v lidských srdcích, která ještě úporně a citlivě sahají tam, kde ještě není prázdno.

Ondřej Hložek

Goldstein, Klára: *Milíře*. Brno (Weles) 2016. 77 s.

A KAM DÁL?

Třetí román Aleny Mornštajnové vyšel autorce na jaře opět v nakladatelství Host, už po pár měsících byl rozebrán a v červnu přišel první dotisk. Nakladatelství u tohoto románu cíleně vsadilo na čtenáře oddychové četby, který se ale chce současně konfrontovat s nějakým problémem, ovšem v nepříliš drtivém poznání, aby nebyl až moc vykolejen z dráhy svého života. Hana Aleny Mornštajnové vyhovuje v tomto ve všech ohledech.

Román odehrávající se na malém valašském městě má poměrně složitou kompoziční výstavbu, v níž se střídají i různí vypravěči. Podobně je tomu i s časem vyprávění – od těch přítomných až po retrospektivní, střídajících se v rychlém tempu. Časově je rozkročen mezi první republikou a ranými šedesátými lety 20. století. Je rozdělen do tří velkých oddílů, v první části je vypravěčkou malá Mira, Hanina neteř, pozvolna v oddíle dospívající, v poslední části zase samotná Hana. Vyprávění obou hrdinek se časově překrývají, jen to Hanino začíná zhruba o deset let dřív. Velmi účinným je popis stejných událostí a situací Mirou i Hanou nezávisle na sobě. Pomocí této metody se autorce podařilo posílit účinek vypravování, nahlédnout a potěžkat věci z různých vyprávěcích úhlů. Tady je také velmi dobře znát, jak umí Mornštajnová promýšlet ženská jednání a reakce a umí jim dodávat na věrohodnosti.

Prostřední oddíl má různé vypravěče (přesněji: vypravěčky) a nese název *Ti přede mnou*. Smyslem celého oddílu je zasadit životy Miry a Hany do rodinného kontextu. Oddíl reflektuje poměrně krátký čas let předválečných a válečných, čili i zde je nezbytné využívat retrospektivy jdoucí daleko před

ohraničený čas oddílu, aby se podařilo uvést čtenáře do vztahových souvislostí. To způsobuje už dost velkou zmatečnost – je těžké si zapamatovat všechny aktéry dění, navíc když je jim mnohdy vymezen velmi malý prostor k jednání a myšlení a už se s nimi později jinde nesetkáme.

V mnohých recenzích na Hanu jsem se dočetla, že se jedná o román o holokaustu – to si ale nemyslím. Okolnost, že Hana jako židovka prošla holokaustem, ještě nezakládá na pravdivosti tvrzení. Recenzenti zřejmě četli Hanu příliš rychle (pravda je, že to rychlé vypravěčské tempo k tomu čtenářskému opravdu strhává) a pohodlně jeli po povrchu – domnívám se, že Mornštajnová měla záměry úplně odlišné, chtěla přece hlavně zachytit Hanu a Haniny židovské kořeny v tom nehrály primární roli. Nechtěně ale těmto názorům sama přihrála časovým vymezením Hanina oddílu – vždyť vyprávění hlavní hrdinky začíná právě v době kulminujícího holokaustu a těžiště vypravování leží v popisu života ženy zničené holokaustem. Hana přežila, ale jak dál žít, neví.

Myslím, že právě tento závěrečný oddíl je nejsilnější částí celé knihy. Dobře popsaná rezignace na život, neschopnost život žít a ani ho ukončit, absolutní pasivita a lhostejnost ke všemu a všem – to jsou silné momenty celého příběhu. Mornštajnová navíc velmi účinně koncipuje oddíl jako střídání dějů ve dvou časech: úvodní situací je návrat Hany po válce do Valašského Meziříčí, tedy odehrávající se v románové přítomnosti, která se v pravidelných intervalech střídá se vzpomínkami na život předválečný. Aktéři dějů zůstávají stejní, ale v čase poznamenání: jednají jinak, než si Hana pamatovala a všechno dohromady vytváří pro Hanu ještě větší chaos a zmatečnost, které není schopná čelit jinak, než uzavřením se do svého světa. Nepochopení jejího okolí, neschopnost a také neochota ostatních vcítit se do jejího koncentračnického zážitku vede Hanu ke správnému a bolavému zjištění, že její utrpení je pro společnost nepříjemnou epizodou, na niž je potřeba rychle zapomenout. Hana se tedy paradoxně stává symbolem toho, co už nemá být reflektováno (copak ale opravdu lze žít bez reflexe minulosti?), a to ji odsune do společenské izolace. Je bláznivá – s tímto závěrem se s její osobní tragédií „vyrovná“ okolí, aby nemuselo přijmout vlastní díl odpovědnosti za uplynulé události, které nejsou

individuálního rázu, ale celospolečenského. Ovšem odvahu si toto přiznat, přijmout toto bolestivé poznání není společnost zvalcovaná mnichovským ponížením, nacistickým ujařmením a komunistickým zašlápnutím schopná si přiznat – a na to doplatí i Hanin následující život v tzv. svobodné zemi.

Autorka je skvělá vypravěčka, nabitá románovými informacemi a pavučinou vztahů, které potřebuje rychle čtenáři sdělit. Je takový chrlič: s obrovským vyprávěcím tempem, které samo o sobě dokáže vytvářet napětí, s postupnou gradací spěje k zvláštnímu životopisu Hany, které by mohlo být zrcadlem nastaveným české společnosti od první republiky až do počátku 60. let – ale není. Hanin život je v románu izolovaný a celé společenské dění představuje pouze kulisu, do níž je vsazen. Co si s tím počít? Nejde o žádný autorčin záměr – prostě se to v tomto ohledu nepodařilo napsat a zmiňovaný nedostatek ubírá příběhu na autenticitě. K tomu přispívá i nedopsanost dalších postav – při čtení jsem si je pro sebe označovala jako „šedivé“ – jsou to postavy ve vypravování důležité, mající vliv na jednání hlavní hrdinky Hany, ale nějak nesmyslně autorkou přehlédnuté a nenapsané. Nejvýrazněji se to projevuje u postav mužských, tam se autorsky tápe a prchá z bojiště, týká se to ale i vedlejších ženských, jejichž napsání by určitě přispělo k uvěřitelnosti Hanina příběhu. Častá kliše také ukazují na jisté vyjadřovací limity, na kterých ale určitě lze zpracovat, namátkou: „Ale, ale, copak se to děje? Že by potíže v ráji? (...) Zajímavé...“ (s. 159).

Hana je potvrzením toho, že nosné téma a vypravěčský talent nestačí k napsání skutečného románu. Líbilo by se mi, kdyby autorka Hanin oddíl vyňala a rozepsala samostatně. Její kompoziční metoda je účinná, silná, ovšem výstavba tématu by musela být mnohem hlouběji promyšlená. Nahodit ostatní postavy, více je vcítit a lépe napsat, zahustit v jednáních, přijít na to, jak Hanu zasadit do sociálního a dějinného kontextu, aby vše vyšlo uvěřitelně, opravdově. Moc bych si přála, aby se Alena Mornštajnová v tomto směru nadále vyvíjela, aby našla v sobě sílu více experimentovat – nepochybuji totiž, že je autorkou veskrze pracovitou a talent rozhodně má. Ustrnutí v současné literární pozici znamená, že se stane vyhledávanou autorkou středního proudu – konec konců proč ne, ale odpovídá

to autorčiným ambicím a talentu? To si musí rozhodnout sama...

Andrea Chrobáková-Lněničková

Mornštajnová, Alena: *Hana*. Brno (Host) 2017, s. 306.

BUDUCNOST S NADĚJÍ

Nová sbírka Ondřeje Hložka Ulicí Dolorosa je poskládaná ze tří básnických souborů napsaných v letech 2013 - 2016. Ve všech oddílech je sjednocujícím motivem cesta ke smrti, smrt sama o sobě, bolest, která ji doprovází. Ke klíčovému „tématu“ odkazuje i samotný název a obálka sbírky (černá, s přerušovanými bílými konturami lidského těla), a vytváří tak další důležitý svorník pro předkládané básně, v nichž je smrt ale vnímána proměnlivě. S jeruzalémskou Via Dolorosa nemá Hložkova cesta smrti zdaleka tolik společného, kolik by si básník sám přál.

Ve 44 básních bez názvu a s výjimečnými dedikacemi lyrický mluvčí v často krásných obrazech popisuje své prožívání umírání blízkého člověka, své tápání ve světě, svůj kontakt se smrtí, svůj boj a hledání smyslu vlastního bytí. Nezralý, nepřipravený na odosobněný svět básník tápe, co si s tak přirozenou součástí života počít. V tomto se, myslím, může přiblížit mladším generacím, které odsouvají konfrontaci se smrtí na okraj života, dokud se jich netýká a až de facto přímý náraz je donutí začít smrt v sobě nějak zapracovávat. Křehkost básníkovy ustrojení, nejistota i nepevnost je naprosto čistá, nic nepředstírá a přechází do čirých, syrových obrazů, které dokáží dobře zvolenými slovy seknout. Promyšlená volba výrazových prostředků a básníkovy málomluvnosti, která tlačí na přesnost, jsou dalšími velmi účinnými způsoby, jak se trefit do čtenářských emocí. Potud má básnický subjekt mé veškeré sympatie.

V prvním oddíle sbírky vnímá lyrický mluvčí svět jako kostru bez masa (namátkou mě teď napadá třeba Jaromír Typl, v jehož posledních básních je tento pohled vyzdvihován jako přednost – konečně se nic nepředstírá a neschovává, vše je odhaleno, vše je vidět), kterážto metafora je pro Hložkovy verše ale poznáním skličujícím, obrazem beznaděje (*Na prahu kostěného světa,/co se*

nepodobá. S. 7). Smrt může být u Hložka ale také troufalostí, způsobem, jak překazit pikle nebes a nelze přehlédnout obdiv k těm, kteří se rozhodnou takto jednat. Umírání otcovo je v tomto oddíle jakoby upozaděné, i když je spouštěčem „smrtných“ úvah. Daleko více je soustředěn lyrický subjekt na sebe, neboť prochází čímsi ošklivým, co jej k smrti přibližuje zevnitř sebe sama, nejen jako vnějšího pozorovatele umírání: „*Klesám a nemohu dýchat,/pod návaľem života/se mi dere z úst pěna./Takhle to ale neskončí,/chybí odvaha.*“ S. 12. Odmítá formální vnějškovou účast se svým stavem, přesně rozpoznává pokrytectví mnohých, kterým je bolest druhých obtíž. Zdá se být nešťastný a zklamán tím, že nenachází nic, o co by se mohl opřít, ani lidsky, ani myšlenkově, a v tomto stavu naráží i na Pánaboha – ten mu je ale východiskem z nouze, nikoliv skutečnou cestou k víře či vyznáním víry. Prostě si vzájemně zbyli: *Našel jsem tě,/Pane,/v těch koncích,/kdy se ulice zalomila./Tak krásně jsme si/zbyli.*“ S. 19. Tento pocit deziluzi ještě posílí a uzavře první oddíl.

Jako pokrytectví básník odmítá i každý druh účastného jednání, které je ve své podstatě lživé, a to prostě proto, že v některých situacích nelze příjemci pravdy tuto pravdu sdělit v její obnaženosti, aby ho definitivně nesrazila – odmítá vyhýbavé odpovědi lékařů, odmítá umírajícího povzbudit úsměvem a nachází sílu si přiznat, že smrt nelze porazit, že jediné, co může udělat, je nechat ji „dojít“: (...) *Můj dočasný otče./Už žádné sliby./Žádná evangelia./Jen to dojít,/když ne porazit.*“ S. 26. Takto je smrt ale vnímaná v oddílu druhém, ve kterém lyrický subjekt zraje a zároveň mě utvrzuje v tom, že mám co dělat se silnou egocentrickou poezií. Pasivita, která je tak typickou pro lyrického mluvčího v celé sbírce, čekání na něco, bez vlastního přičinění, něco, co hýbne podstatou existence a dodá argumenty pro další životní cestu, mě pomalu začínají nudit, neboť mnohé zřejmosti není schopen básník ani ve svém pokročilém věku nahlížet zrale: básnický subjekt není oporou pro blízké svého světa, ale od druhých ji neustále vyžaduje; jeho zaujetí sebou samým je bezohledné; odchod otce vnímá jen skrz svou bolest a příležitost k reflexi svého dětství, atd. Zároveň ale přiznávám autorovi naprostou autentičnost; také vidím, jak často velmi přesně pojmenuje postoje druhých, krásná je např.

báseň o spící matce ze s. 24 – je to ale jen jednou, a básník se už k obrazu nevrátí, jako by ho jen vyrušil z přemítání o sobě. Ježíšova bolest při cestě na Golgotu měla daleko k zabírání se sebou samým – jeho síla vycházela z přesvědčení, že není marná, protože je pro druhé a nic recipročně nepožadovala. V tomto se, myslím, básník velmi mylí, spojuje-li cestu svou a Dolorosu v jedno. Nepochybuji ale, že to tak skutečně cítí. Navíc: pátý den všechno utrpení mizí – mohu se domnívat, že se jedná o den pohřbu: mluvčí za svým utrpením zavírá dveře, tímto druhem katarze vše končí, zatímco matka stále truchlí – básník to sice vidí, ale nechápe. Doufejme, že k tomu poznání v další sbírce doroste.

Třetí oddíl není zdaleka tak kompaktní jako předchozí: přibývá motivů temnoty, noci, smrt se zjevuje i jinde. V tomto ohledu je velmi podařenou básní – konkrétní chvíle ta ze s. 38: „*Zas chladnou radiátory./Sedím, ruce opírám o švédský/dřevotřískový šunt./Odvedle mastné teplo,/cikáni večeří./(...)*“. Lyrický mluvčí, unaven, čeká na chvíle klidu, je ale dalek toho aktivně k tomuto stavu dospět; nicméně vidí někde východisko, nějaký konec, za kterým je vytoužené – prázdno. A přes veškerou vyprázdňenost této budoucnosti je to něco, co si básník spojuje s nadějí. Celý tento stav bolí všechny, i čtenáře. Opravdovost nelze Hložkovi upřít. Ani básnický talent a schopnost zacházet s jazykem. Lze ale dobrou poezii stavět pouze na popisu stavu své duše?

Andrea Chrobáková-Lněničková

Hložek, Ondřej: *Ulicí Dolorosa*. Bystřička (Klenov) 2017, s. 44

JAROSLAV ŽILA UŽ TADY NENÍ

Rok 1994-1995 byl pro mne jeden z nejzajímavějších. Už proto, že jsem (spolu)zažil zrod nové ostravské literatury. Jana Balabána jsem do té doby znal ještě „pouze“ jako překladatele Lowecraftových textů a Petra Hrušku především jako kolegu z o rok vyššího ročníku. Na své debutové knížky, které měly vyjít též v nakladatelství Sfinga teprve čekali. Předběhl je tehdy právě Jaroslav Žila se svou básnickou sbírkou *Drápy kamenů*. Sbíрка, která se měla

stát jedním z mých prvních recenzentských oťukávání. A Jaroslav Žila byl také jedním z prvních živých spisovatelů, s vydanou(!) knížkou, se kterým jsem se osobně seznámil.

Bylo těsně přes Vánoci, Ostrava byla prázdná a my spolu točili v Platanu/Díle rozhovor pro Český rozhlas. Večer a noc, na kterou jsem nezapomněl. A rád jsem dál sledoval jeho tvorbu, o které jsem byl již tehdy přesvědčený, že nikdy nebude příliš rozsáhlá, a to právě s ohledem na autorův naturel a střídmost. Jeho hlas však byl výrazný a každou knihu jsem od něj čekal.

Když jsem teď držel v rukách jeho sbírku povídek *Nikdo tady není* vydanou nakladatelstvím Protimluv, nemohl jsem tušit, že se bohužel jedná již o jeho knihu poslední. Život autora se v dubnu letošního roku uzavřel. Podobně jako byl autor ve výrazu a slovech úsporný v básních, je úsporný i v textech prozaických. Vždyť šestnáct krátkých povídek, které se staly pro Protimluv prvním svazkem edice *Česká próza*, se vtěstnalo na pouhých devadesát stran. Drobné příběhy se smyslem pro pointu se odehrávají v převážně venkovském prostředí. Ani zde se příliš nevzdalujeme z autorových oblíbených Beskyd. Ale přece jen, svět venkova se světem města prolíná, tak typicky pro celé Žilovo dílo. Svět v čemsi starosvětský a z gruntu poctivý, uchopitelný, bez ohledu na společenské změny, výkyvy. A až jakési mýtické plynutí času v příbězích obyčejných lidí, ne snadného žití, osudovosti. Malé dramatické situace zde skrývají ty větší v pozadí, kdy nelze nevzpomenout známý příměr s neviditelnou částí ledovce pod hladinou. A opět: koncentrovanost výrazu, vážení slov, významů.

Psát o posledních knihách autorů je jako psát malé nekrology. Málokdy se sluší být příliš kritickým. Zde toho naštěstí není zapotřebí. Navíc Žila by pro mne zůstal z výše uvedených důvodů i tak autorem výjimečným.

Nepochybná je však ještě jedna věc. Jirkovi Macháčkovi se daří pomalu, ale jistě budovat, zvláště posledními tituly, z Protimluru nakladatelství, které budí respekt a které stojí za to sledovat. (O časopisu stejného jména to víme už dávno.)

Pavel Kotrla

Jaroslav Žila: *Nikdo tady není*. Ostrava (Protimluv) 2016, s. 94

